

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Co do zasady w postępowaniu cywilnym w pierwszej instancji sprawy rozpoznają sądy powszechne, tj. w większości przypadków będzie to sąd rejonowy (*okresný súd*) (§ 12 kodeksu postępowania cywilnego procesowego (*Civilný sporový poriadok, CSP*)), a wyjątkowo sąd okręgowy (*krajský súd*) (§ 31 CSP). W niektórych sprawach należy zwrócić się do sądu szczególnego (zob. odpowiedź na pytanie nr 3).

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Pod pojęciem właściwości rzeczowej rozumie się zasadniczo kompetencje poszczególnych sądów do rozpoznania określonych spraw w pierwszej instancji. Oznacza to, że właściwość rzeczowa rozstrzyga, czy sądem właściwym do rozpoznania danej sprawy w pierwszej instancji będzie sąd rejonowy czy sąd okręgowy. Sądy rejonowe są zasadniczo właściwe do rozpoznawania spraw cywilnych w pierwszej instancji (§ 12 CSP). Ustawa stanowi, że w niektórych przypadkach sądy okręgowe orzekają jako sądy pierwszej instancji (§ 31 CSP). Podstawowym kryterium określającym właściwość sądu jest charakter sprawy.

Rozprawa przed sądami pierwszej instancji to podstawowy element postępowania sądowego. Każda sprawa wymaga w pierwszej kolejności merytorycznego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji. Kluczowe dla ustalenia właściwości rzeczowej są okoliczności istniejące w chwili wszczęcia postępowania, tj. w dniu wniesienia wniosku/pozwu do sądu. Zmiana okoliczności sprawy w toku postępowania pozostaje bez wpływu na już utrwaloną właściwość rzeczową.

Istnienie właściwości rzeczowej stanowi jedną z podstawowych przesłanek procesowych dla sądu. Sąd z urzędu bada spełnienie tej przesłanki na wszystkich etapach postępowania przed wszystkimi instancjami, dlatego też nie jest konieczne podnoszenie zarzutu braku właściwości rzeczowej. Jeżeli sąd uzna, że nie jest rzeczowo właściwy, przekazuje sprawę do rozpoznania innemu sądowi posiadającemu właściwość rzeczową. Sąd informuje o tym wnioskodawcę/powoda. Jeżeli wniosek/pozew został już doręczony pozwanemu, sąd również informuje pozwanego o przekazaniu sprawy do rozpoznania sądowi właściwemu rzeczowo. Spór o właściwość rzeczową może powstać wyłącznie między sądem rejonowym a okręgowym, ponieważ Sąd Najwyższy (*Najvyšší súd*) nie może uznać się za niewłaściwy rzeczowo do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji. Spory o właściwość rzeczową między sądem rejonowym a okręgowym rozstrzyga Sąd Najwyższy jako sąd nadrzędny nad oboma sądami w kwestiach związanych z właściwością.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

System sądowy Republiki Słowackiej ma trzy szczeble: sądy rejonowe, sądy okręgowe i Sąd Najwyższy. Sądy rejonowe są właściwe do rozpoznawania spraw cywilnych w pierwszej instancji (§ 12 CSP). Sądy okręgowe są właściwe do rozpoznawania spraw w drugiej instancji, co oznacza, że apelacje od orzeczeń sądów rejonowych zawsze rozpoznają sądy okręgowe. Wyjątkiem od tej zasady są spory wynikające z kontroli abstrakcyjnej w sprawach konsumenckich, kiedy to sądy okręgowe (Sąd Okręgowy w Bratysławie, Sąd Okręgowy w Bańskiej Bystrzycy i Sąd Okręgowy w Koszycach) rozpoznają tego rodzaju spory w ramach swojej właściwości miejscowej jako sądy pierwszej instancji (§ 31 CSP).

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B)?

Właściwość miejscową regulują przepisy kodeksu postępowania cywilnego w sprawach spornych i kodeksu postępowania cywilnego w sprawach niespornych (*Civilný mimosporový poriadok, CMP*). Przepisy o właściwości miejscowej wskazują, który sąd pierwszej instancji, tj. który konkretny sąd spośród wszystkich sądów posiadających właściwość rzeczową, powinien rozpoznać i rozstrzygnąć dany spór. Obowiązujące przepisy prawa rozróżniają między ogólną a szczególną właściwością miejscową. Najpierw bada się, czy dany sąd jest szczególnie właściwy miejscowo. Jeżeli nie da się jej określić stosuje się przepisy o ogólnej właściwości miejscowej. Właściwość miejscowa może być również przemienna lub wyłączna. Jeżeli właściwość miejscowa jest przemienna, wnosząc pozew, powód może wybrać pomiędzy sądem powszechnym miejsca zamieszkania pozwanego a innym sądem wskazanym w CSP. Jeżeli chodzi o właściwość miejscową wyłączną, ustawa enumeratywnie wymienia sprawy, w których właściwy miejscowo jest inny sąd niż sąd miejsca zamieszkania pozwanego. Oznacza to, że dany sąd będzie właściwy niezależnie od tego, że inny sąd jest właściwy ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego, oraz niezależnie od możliwości wyboru sądu właściwego.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej**Sprawy sporne**

Zgodnie z CSP, o ile ustawa nie stanowi inaczej, właściwy miejscowo jest zawsze sąd powszechny miejsca zamieszkania pozwanego (§ 13 CSP).

Sądem powszechnym właściwym dla osoby fizycznej jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania tej osoby (§ 14 CSP).

Sądem powszechnym właściwym dla osoby prawnej jest sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba tej osoby (§ 15 ust. 1 CSP). W odniesieniu do zagranicznej osoby prawnej sądem właściwym jest sąd, w którego okręgu znajduje się oddział tej zagranicznej osoby prawnej w Republice Słowackiej (§ 15 ust. 2 CSP).

Jeśli nie można wskazać sądu właściwego na podstawie powyższych reguł, właściwy w sprawie będzie sąd, w którego okręgu dana osoba fizyczna lub prawna miała swoje ostatnie miejsce zamieszkania lub swoją ostatnią siedzibę w Republice Słowackiej, a w przypadku braku takiego sądu – sąd, w którego okręgu znajduje się majątek danej osoby (§ 16 CSP).

Jeżeli chodzi o spory z udziałem Skarbu Państwa, właściwy jest sąd powszechny, w którego okręgu zaszła okoliczność faktyczna będąca podstawą roszczenia (§ 17 CSP).

Sprawy niesporne

W sprawach niespornych (§ 3 CMP) właściwy miejscowo jest sąd wskazany w ustawie. Jeśli nie można określić właściwości miejscowej w ten sposób, właściwy miejscowo będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania powoda.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady**2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?**

Właściwość przemienna (właściwość według wyboru) oznacza uprawnienie powoda do wskazania innego sądu niż sąd powszechny miejsca zamieszkania pozwanego zgodnie z § 19 CSP. Poza sądem powszechnym miejsca zamieszkania pozwanego właściwy miejscowo jest również sąd, w którego okręgu:

- a) znajduje się miejsce pracy pozwanego zgodnie z jego umową o pracę;
- b) wystąpiły okoliczności dające podstawy do wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym;
- c) znajduje się oddział pozwanej osoby prawnej, jeżeli spór dotyczy tego oddziału;
- d) powód będący konsumentem ma miejsce zamieszkania, jeżeli spór jest sporem konsumenckim lub jeżeli postępowanie dotyczy sporów związanych z arbitrażem w sprawach konsumenckich;
- e) powód posiada miejsce zamieszkania lub siedzibę lub – w przypadku zagranicznej osoby prawnej – powód posiada swoją jednostkę organizacyjną, jeżeli spór dotyczy naruszenia zasady niedyskryminacji.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszą wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Właściwość wyłączna w **sprawach spornych** oznacza, że powód ma obowiązek wnieść pozew do sądu, który jest właściwy zgodnie z § 20 CSP, zamiast do sądu powszechnego miejsca zamieszkania pozwanego. Oznacza to, że w wymienionych poniżej sprawach sądem właściwym miejscowo jest sąd:

- a) w którego okręgu znajduje się nieruchomość, jeżeli spór dotyczy prawa rzeczowego dotyczącego tej nieruchomości;
- b) w którego okręgu toczy się postępowanie spadkowe, jeżeli spór dotyczy tego postępowania;
- c) w którego okręgu toczy się postępowanie egzekucyjne, jeżeli spór wynika ze szczególnego charakteru tego postępowania;
- d) w którego okręgu toczy się postępowanie upadłościowe lub restrukturyzacyjne, jeżeli spór wynika ze szczególnego charakteru tego postępowania, z wyjątkiem postępowań o podział majątku wspólnego małżonków;
- e) w którego okręgu znajduje się miejsce arbitrażu, jeżeli postępowanie dotyczy sporów związanych z postępowaniem arbitrażowym, z wyjątkiem arbitrażu w sprawach konsumenckich; jeżeli miejsce arbitrażu znajduje się poza terytorium Republiki Słowackiej, właściwy w sprawie będzie sąd, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania, siedzibę lub – w przypadku zagranicznej osoby prawnej – jednostkę organizacyjną; jeżeli pozwany nie posiada miejsca zamieszkania, siedziby ani – w przypadku zagranicznej osoby prawnej – jednostki organizacyjnej na terytorium Republiki Słowackiej, wówczas właściwy będzie sąd, w którego okręgu powód ma miejsce zamieszkania, siedzibę lub – w przypadku zagranicznej osoby prawnej – jednostkę organizacyjną.

Właściwość wyłączna w **sprawach niespornych** oznacza, że zamiast sądu powszechnego właściwy jest następujący sąd:

Właściwy miejscowo w postępowaniu **rozwodowym** jest sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli swoje ostatnie wspólne miejsce zamieszkania, pod warunkiem że przynajmniej jedno z nich nadal zamieszkuje w tym okręgu. W przeciwnym razie właściwy miejscowo będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania małżonka, który nie wytoczył powództwa. Jeżeli nie można określić właściwości w ten sposób, właściwy będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania powoda (§ 92 CMP).

Właściwość miejscową w postępowaniu o **stwierdzenie nieważności** lub **ustalenie nieistnienia małżeństwa** ma sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli swoje ostatnie wspólne miejsce zamieszkania, pod warunkiem że przynajmniej jedno z nich nadal zamieszkuje w tym okręgu. W przeciwnym przypadku właściwy miejscowo będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania małżonka, który nie wytoczył powództwa. Jeżeli nie można określić właściwości w ten sposób, właściwy będzie sąd powszechny miejsca zamieszkania jednego z małżonków (§ 101 CMP).

Właściwy miejscowo w postępowaniu dotyczącym **ochrony sądowej małoletnich** jest sąd, w którego okręgu małoletni ma miejsce zamieszkania zgodnie z treścią porozumienia zawartego przez jego rodziców lub w chwili wszczęcia postępowania, w braku takiego porozumienia, zgodnie z ustawą będzie je miał (§ 112 ust. 1 CMP).

Sądem właściwym miejscowo w postępowaniu o **przysposobienie jest** sąd, w którego okręgu dziecko ma miejsce zamieszkania zgodnie z treścią porozumienia zawartego przez jego rodziców lub w chwili wszczęcia postępowania, w braku takiego porozumienia, zgodnie z ustawą będzie je mieć. Jeżeli nie ma takiego sądu właściwego, właściwy będzie sąd, w którego okręgu dziecko przebywa (§ 136 CMP).

Sądem właściwym miejscowo w postępowaniu o **ubezważnienie** jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania osoby, której dotyczy wniosek o ubezważnienie (§ 232 CMP).

Właściwy miejscowo w postępowaniu dotyczącym **dopuszczalności umieszczenia i zatrzymania osoby w placówce opieki zdrowotnej będzie** sąd, w którego okręgu znajduje się dana placówka opieki zdrowotnej (§ 252 CMP).

W postępowaniu o **ustanowienie opiekuna** właściwość oznacza się według miejsca zamieszkania osoby fizycznej, której to postępowanie dotyczy; jeżeli nie da się w ten sposób określić właściwości sądu, właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się majątek tej osoby fizycznej (§ 273 CMP).

W postępowaniu o **uznanie za zmarłego właściwy będzie** sąd powszechny miejsca zamieszkania osoby, której to postępowanie dotyczy (§ 220 CMP).

Właściwy miejscowo w postępowaniu dotyczącym **spadku** jest sąd, w którego okręgu:

- a) spadkodawca miał miejsce zamieszkania w chwili śmierci;
- b) znajduje się majątek spadkodawcy, chyba że właściwość oznaczono zgodnie z lit. a);
- c) spadkodawca zmarł, chyba że właściwość oznaczono zgodnie z lit. a) lub b) (§ 158 CMP).

W późniejszych postępowaniach spadkowych właściwy miejscowo będzie sąd, który zamknął postępowanie spadkowe (§ 159 CMP).

Jeżeli czynność prawna dokonana przez małoletniego będącego spadkobiercą ma zostać zatwierdzona przez sąd w związku z postępowaniem spadkowym, właściwy będzie sąd, przed którym toczy się to postępowanie spadkowe (§ 160 ust. 1 CMP).

W postępowaniu dotyczącym **depozytu notarialnego właściwość oznacza się według** siedziby kancelarii notariusza, który przyjął na przechowanie środki pieniężne, przedmioty lub papiery wartościowe (§ 334 CMP).

Właściwość miejscową w postępowaniu o **umorzenie utraconego papieru wartościowego wyemitowanego przez bank lub oddział banku zagranicznego oznacza się według** siedziby banku lub oddziału tego banku. W przeciwnym razie właściwy w postępowaniu o umorzenie papieru wartościowego będzie sąd miejsca zamieszkania powoda. Jeżeli żaden z sądów powszechnych w Republice Słowackiej nie jest właściwy dla powoda, właściwość oznacza się według miejsca płatności (§ 311 CMP).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Nie.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Właściwość sądów wyspecjalizowanych regulują przepisy §§ 22–33 CMP; sądy te w szczególności prowadzą postępowania dotyczące:

- a) weksli i czeków;
- b) sporów z zakresu prawa pracy;
- c) upadłości i restrukturyzacji;
- d) sporów związanych z własnością przemysłową;
- e) sporów związanych z czynami nieuczciwej konkurencji i prawami autorskimi;
- f) sporów wynikających z konkurencji gospodarczej;

- g) sporów dotyczących postępowania arbitrażowego;
- h) sporów wynikających z transakcji giełdowych;
- i) sporów o ustalenie nieważności umowy, umowy koncesji na roboty budowlane lub umowy ramowej;
- j) sporów wynikających z kontroli abstrakcyjnej w sprawach konsumenckich;
- k) sporów dotyczących roszczeń o odszkodowanie z tytułu szkody jądrowej;
- l) spraw związanych ze środkami zabezpieczającymi w sprawach cywilnych podjętych w innym państwie członkowskim UE.

Ostatnia aktualizacja: 16/02/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.